

Populärvetenskaplig sammanfattning

PROJEKTTITEL: KONTROLL AV RESISTENS HOS PARASITER – SVARMPAR

Mag- och tarmparasiter hos får är det enskilt största veterinärmedicinska problemet inom fårnäringen över hela världen. Avmaskning i kombination med olika betesstrategier är de helt avgörande delarna i en effektiv parasitbekämpning. De preparat som i dag finns registrerade i Sverige delas in i två kemiskt närbesläktade grupper (BZ=bensimidazol och ML=makrocycliska laktoner) med olika verkningsmekanismer.

Vid konstaterad förekomst av den allvarligaste parasiten hos får; stora löpmagsmasken (*Haemonchus contortus*), rekommenderas avmaskning av alla djur i betesgruppen. Denna åtgärd gäller såväl i konventionella som i ekologiska besättningar. Eftersom BZ avmaskningsmedel tidigare visat sig ha nedsatt effekt på stora löpmagsmasken i Sverige är vi idag hänvisade till ML preparat.

Läkemedelsresistens, det vill säga motståndskraft hos fårets inälvsmaskar mot olika preparat är ett stort och växande problem runt om i världen där lammproduktion drivs. Fårhälsovården och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) visade 2007 att resistensläget i Sverige var unikt bra, men analyser i det aktuella projektet har gett signaler om att problemet nu ökar även i Sverige.

Det är tvunget att göra undersökningar i flera steg för att vara säker på att avmaskningen utförts korrekt innan man kan konstatera att resistens föreligger. Detta är både dyrt och arbetskrävande. Som en första test för att fånga upp ett eventuellt problem bör man utföra en behandlingskontroll. Den går till så att man tar ytterligare ett träckprov någon vecka efter avmaskningen för att kontrollera att allt har fungerat som det var tänkt – dvs att de allra flesta maskarna har dött så att ingen äggutskiljning längre sker.

Under projektets första år gjordes 15 behandlingskontroller, varav 6 (40 %) uppvisade nedsatt effekt.

Vidare undersökning bekräftade att resistens fanns i fyra fall av dessa sex gårdar. De har med olika insatser sedan fått bukt med äggutskiljningen; bland annat via bruk av ett licenspreparat (Chanaverm®) som inte använts i landet på många år.

2015 gjordes 12 behandlingskontroller inom projektet och där påvisades resistensproblem på två gårdar. Den ena valde att slakta ut sin besättning, medan den andra har nått låga parasitnivåer efter avmaskning med Chanaverm®.

Vidare har rådgivning bidragit till att 35 fårägare på eget initiativ utfört behandlingskontroller varav 14 (40 %) har visat behov av fortsatt utredning. Uppföljning av hur parasitstatus utvecklas på dessa gårdar är högst angeläget.

En samarbetsgrupp där Gård & Djurhälsan, SLU och Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA, diskuterar kontroll av betesburna parasiter hos nöt och får har bildats. Arbetsformerna regleras genom en programförklaring som undertecknats av samtliga parter.

Det är denna grupp som tagit fram rekommendationen att en behandlingskontroll görs minst vartannat år på fårgårdarna. Vidare har gruppen poängterat att införsel av djur till besättningen alltid innebär risk att få in smitta och därmed problem i den egna besättningen. Parasiter som är resistenta måste få särskild uppmärksamhet i isoleringen/karantänen, och man bör vara extra försiktig vid import från andra länder, eftersom problem med resistenta parasiter är betydligt större utomlands än i Sverige.

Det är vidare viktigt att begränsa antalet avmaskningar bland annat genom att fastställa den mest effektiva tidpunkten för behandling i varje enskild besättning för att förhindra resistensutveckling. Metoder för diagnostik och övervakning, framför allt i stora besättningar behöver fortlöpande utveckling.

För att bibehålla vårt unikt goda resistensläge bland fårens parasiter krävs många insatser. Framgångsrik parasitbekämpning främjar djurvälstånd och öppna beteslandskap.